

بررسی جلوه‌های اسطوره‌ای
در ملکوت [بهرام صادقی]
و یکلیا و تنهایی او

[نقدی مدرسی]

مرضیه موسومی شجاعی (دانش‌آموخته دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز)
دکتر پروانه عادل زاده و دکتر کامران پاسایی خرمی
(اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز)

سرشناسه	پاشایی فخری، کامران، ۱۳۴۶ -
عنوان قراردادی	ملکوت شرح یکلیا و تنهایی او. شرح
عنوان و نام پدیدآور	بررسی جلوه‌های اسطوره‌ای در ملکوت [بهرام صادقی] و یکلیا و تنهایی او [تقی مدرسی] / مرضیه موسوم‌ی شجاعی، پروانه عادل‌زاده، کامران پاشایی فخری،
مشخصات نشر	تهران: بهستان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۱۷۴ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۰۶۹-۰۰-۹ : ریال: ۱۶۰۰۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	فیب
موضوع	صادقی، بهرام، ۱۳۱۵-۱۳۶۳. ملکوت -- نقد و تفسیر
موضوع	مدرسی، تقی، ۱۳۱۱ - ۱۳۷۶. یکلیا و تنهایی او -- نقد و تفسیر
موضوع	داستان‌های فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع	اساطیر -- تاریخ و نقد
شناسه افزوده	موسوم‌ی شجاعی، مرضیه؛ ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	صادقی، بهرام، ۱۳۱۵-۱۳۶۳. ملکوت. شرح
شناسه افزوده	مدرسی، تقی، ۱۳۱۱ - ۱۳۷۶. یکلیا و تنهایی او. شرح
رده بندی کنگره	۳۹۰۳۱۶۹ PIR : ۲ب۲پ/
رده بندی دیویی	۶۴۳/۳۸۸
شماره کتابشناسی ملی	۳۱۳۰۶۵۸

بررسی جلوه‌های اسطوره‌ای در ملکوت و یکلیا و تنهایی او
مولفان: مرضیه موسوم‌ی شجاعی، پروانه عادل‌زاده و کامران پاشایی فخری
ناشر: بهستان

ویراستار فنی: موسسه فرهنگی هنری شهریار سبز قلم

حروف چینی، صفحه‌آرایی، مجری فنی: موسسه آموزش عالی چرخ نیلوفر، انزلی، ایران

طراح روی جلد: مهندس محمد زرنقی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: بهار ۹۴ لیتوگرافی: نگین فیلم

چاپ: امید صحافی: صادقی

این کتاب، پایان نامه کارشناسی ارشد دفاع شده رشته زبان و ادبیات فارسی است و تمام حقوق معنوی آن متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز می باشد

۹۷۸-۶۰۰-۹۳۰۶۹-۰۰-۹

۹۷۸-۶۰۰-۹۳۰۶۹-۰۰-۹

مرکز پخش: انتشارات بهستان: تبریز، آبرسان، خیابان پاستور جدید، پلاک ۲۲

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۴۱۳۳۳۶۸۸۶۵

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۱۲	مروری بر تاریخچه‌ی رمان
۱۵	انواع رمان
۱۸	تعریف اسطوره
۱۸	فایده‌ی اسطوره‌شناسی
۲۰	اصل و ماهیت و زوایا اسطوره‌ها
۲۰	شناخت عاطفی و منطقی و تئوریک و عملی اسطوره
۲۲	رمزها، بافت زنده‌ی اسطوره
۲۴	اسطوره‌ی آفرینش
۲۴	آفرینش
۲۵	اسطوره‌های پایان جهان
۲۶	احیا و تجدید زمان اساطیری
۲۸	علیت در بینش اساطیری
۲۹	تأویل معادشناسی اسطوره‌ای
۳۵	تاریخچه‌ی پیدایش سمبل و اسطوره در ایران
۳۸	ریخت‌شناسی روایات اساطیری در ایران
۴۱	اسطوره‌ی آفرینش در ایران
۴۳	داستان‌های اسطوره‌ای
۴۶	معرفی تقی مدرسی و آثارش
۴۷	آثار مدرسی
۴۸	معرفی بهرام صادقی و آثارش
۵۲	آثار صادقی
۵۸	یأس و بدبینی
۵۹	بازگشت به سنت‌ها
۶۳	خصایص آثار مدرسی

۶۲	نقدهای آثار مدرسی
۶۳	بررسی آثار دکتر تقی مدرسی
۷۱	اسطوره‌نویسی و تقی مدرسی
۷۵	مضمون و محتوای آثار صادقی
۷۶	ویژگی داستان‌های صادقی
۷۷	نقد آثار صادقی
۸۱	رسی آثار بهرام صادقی
۱۰۰	بهرام صادقی و داستان پست‌مدرن
۱۰۴	خلاصه‌ی داستان «یکلیا و تنهایی او»
۱۰۵	نگاهی به یکلیا و تنهایی او
۱۱۰	بررسی جلوه‌های اسطوره‌ای در «یکلیا و تنهایی او»
۱۱۹	زندگی پس از مرگ
۱۲۰	گناه
۱۲۱	روح
۱۲۲	بهشت و دوزخ
۱۲۲	انتظار منجی
۱۲۳	آب (رودابانه)
۱۲۶	آتش
۱۲۷	ماه
۱۲۸	آسمان
۱۳۱	خلاصه‌ی داستان ملکوت
۱۳۲	نقد ملکوت
۱۳۷	روانکاوی متن ملکوت
۱۴۲	بررسی جلوه‌های اسطوره‌ای در «ملکوت»
۱۴۴	خدا
۱۴۵	مرگ
۱۴۶	گناه
۱۴۸	شیطان

۱۵۰	ملکوت
۱۵۲	مسیح و رستاخیز
۱۵۴	آسمان
۱۵۵	ماه
۱۵۶	روح
۱۵۷	اسطوره‌ها و اعتقادات مسیحی و اسلامی در ملکوت صادق
۱۶۲	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

مقدمه

اسطوره از دیرباز بوده و هنوز هم به همان تازگی و جذابیت، خود را در آثار هنرمندان نشان می‌دهد. اسطوره، مقتدر، با شکوه و رازآلود می‌باشد و چون هیچ وقت تازگی خود را از دست نمی‌دهد، حتی در ادبیات معاصر برای خود جایگاهی پیدا کرده‌است. وقتی می‌خواهیم از اسطوره سخن بگوییم، ناخودآگاه ذهنمان با گذشته پیوند می‌خورد. وقتی می‌خواهیم آن را در ادبیات معاصر بررسی کنیم، به نوعی تناقض لذت بشر می‌رسیم.

اسطوره در هر جامعه‌ای وجود دارد و به راستی یکی از سازه‌های مهم فرهنگ بشری می‌باشد. از آنجا که انواع اسطوره متعدد است، عمومیت بخشیدن به سرشت اساطیر، بسیار دشوار می‌نماید؛ اما روشن است که اسطوره‌های یک ملت با ویژگی‌های کلی و جزئی خود، بازتابنده، شارح و تفسیر کننده تصویر منحصر به فرد آن ملت می‌باشد. بدین گونه، مطالعه‌ی اسطوره، چه از لحاظ فردی و چه از لحاظ کل فرهنگی بشری، بسیار اهمیت دارد.

رمان‌های نوشته شده در دهه‌های ۳۰، ۴۰ به خاطر برنامه اجتماعی آن دوران، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ این که چرا نویسندگان در آن شرایط از اسطوره کمک گرفتند؟ یا اسطوره چه رازی داشت که نویسندگان سرخورده و سربازان کودتای ۲۸ مرداد را به خود جذب کرد تا نویسندگان مستعد با بهره‌گیری از اسطوره، شاهکارهای نویسندگی خود را خلق کنند؟ سؤال‌های مهمی است که برای پاسخ دادن به آن، و میزان موفقیت هر کدام از نویسندگان رمان‌های «یکلیا و تنهایی او» و «ملکوت»، نگارش این رساله آغاز شد.

بهرام صادقی و تقی مدرسی، جزء همین نویسندگان بااستعداد و حساس دهه‌ی ۳۰ هستند. نویسندگان حساسی که سرخوردگی ناشی از کودتای ۲۸ مرداد را با پناه بردن به اسطوره و خلق رمان‌های منحصر به فرد خود، درمان و دو شاهکار را به ادبیات معاصر عرضه کردند: «ملکوت» و «یکلیا و تنهایی او».

باید گفت در زمینه ی نقد آثار بهرام صادقی و تقی مدرسی، قبلاً در کتاب‌های «خون آبی بر زمین نمناک»، «شناختنامه ی تقی مدرسی» و دیگر مقاله و کتاب‌ها به اجمال توضیح داده شده، اما از لحاظ جنبه ی اساطیری، تنها در برخی مقالات به طور مختصر پرداخته شده است.

طبیعی است که به خاطر گستردگی اسطوره و هم‌چنین در دسترس نبودن منابع اصلی، مشکلات زیادی فرا روی بود. ولی آنچه مسلم است زیبایی رمان‌های «یکلیا و بهایی‌او» و «ملکوت» و استفاده ی زیبای نویسنده از اسطوره برای پیش بردن رمان، نازنده را بر آن داشت تا چنین مشکلاتی را به خاطر جذابیت موضوع با انگیزه ی بیست و نهم پیش روی بردارد.

اسطوره‌ها، خام‌آزمایی به اقتضای زمانه، معانی جدیدی می‌یابد و تغییر مضامین مختلف زندگی را می‌شود و به طور کلی، رنگ عواطف و آرزوهای حاکم بر محیط روشنفکری را می‌گیرد. در بین سال‌های ۳۲ - ۱۳۲۰ بازسازی اسطوره‌ها با هدف آوازه‌گری سیاسی صورت می‌گیرد، اما در سال‌های ۴۱ - ۱۳۳۳ گرایش به اسطوره، نوعی گریز رمانتیک از واقعیت را پدید می‌آورد.

طبیعی است که چنین شرایطی، نویسندگان حساس را تحت تأثیر قرار دهد. این عقده‌ها و حقارت‌ها همراه با یأس و ناامیدی، نویسنده‌ای را به سکوت وامی‌دارد؛ سکوتی تلخ و گزنده. نویسنده‌ای را نیز وادار به نوشتن می‌کند، اما به سبکی دیگر. او را به سوی اسطوره می‌کشاند تا در پناه بردن به نمادها، سانسور را اقتدار اسطوره بتواند سرخوردگی خود را درمان کند.

مدرسی از اسطوره‌های تورات بهره می‌گیرد، صادقی از اسطوره‌های مسیحیت و نیم‌نگاهی هم به اسطوره‌های قرآنی دارد. خدا، شیطان، تنهایی، مرگ و... مضامین یکسانی است که بهرام صادقی و تقی مدرسی در رمان‌هایشان هر کدام به سبک و شیوه ی خود آن را بیان کرده اند به گونه ای که شخصیت‌های رمان‌شان، سمبلی از یک شخصیت اسطوره‌ای است.

تقی مدرسی و بهرام صادقی جزء نویسندگانی بودند که تجربه ی تلخ هنر تبلیغی دهه ی ۳۰ را پیش رو داشتند و طبیعی بود که در پی آفریدن آثاری برآیند که به زودی از رونق نیفتد. اشتیاق برای درک ارزش های معنوی، به ترسیم دنیایی فراسوی این جهان می انجامد و تجربه های رازآمیزی چون ملاقات با شیطان، به صحنه ی آشنایی در ادبیات اسطوره ای بدل می شود تا احساس رانده شدگی و بیگانگی به خوبی تجسم یابد.

